

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 5

Частина II

**Одеса
2019**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II. – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – 224 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Абалмасова М. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Богомаз О. О. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Воскобойнік І. І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Гаращенко О. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Зарічна Т. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Кот А. Г. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Любович А. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Манєва К. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мівшук Ю. І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мотишена В. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Рубель Г. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Стародубцева Т. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Унтілов В. В. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз динаміки ліквідності комерційних банків України за період 2008 – 2018 рр.....	6
Бойко В.С., Вітковська К.В. Статистичний аналіз рівня безробіття в Україні.....	13
Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз динаміки грошової маси та грошового обігу в Україні.....	22
Березорудський А.М., Вітковська К.В. Статистична оцінка впливу факторів на рівень бідності населення.....	29
Абалмасова М.П., Готліб І.Г. Статистичний аналіз заробітної плати в Україні за 2010 – 2018 рр.....	36
Кот А.Г., Тарасова К.І. Статистичне дослідження доходів та витрат населення в системі оцінювання рівня життя.....	45
Абалмасова М.П., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз доходів та витрат населення деяких країн світу.....	55
Богомаз О.О., Самоуськова О.В. Аналіз діяльності інноваційних підприємств в промисловості України за 2012 – 2017рр.....	62
Гаращенко О.В., Підгорний А.З. Динаміка та перспективи розвитку вищої освіти в Україні.....	72
Мотишена В.В., Милашко О.Г. Статистичне дослідження структури та динаміки валового внутрішнього продукту.....	79
Зарічна Т.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня людського розвитку в Україні.....	86
Воскобойнік І.І., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня злочинності в Одеській області.....	92
Абалмасова М.П., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз фінансової діяльності підприємств Одеської області.....	99
Богомаз О.О., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження рівня цін в Україні.....	105
Бойко В.С., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження стану та розвитку страхового ринку в Україні.....	112
Мотишена В.В., Погорєлова Т.В. Особливості статистичного дослідження динаміки валютних курсів	120

Бурлаєва В.С., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження продовольчого ринку України.....	128
Любович А.А., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження земельних ресурсів та їх використання в Україні	134
Абалмасова М.П., Самотоєнкова О.В. Статистичний аналіз ринку інновацій в Україні.....	141
Агапченко К.А., Самотоєнкова О.В. Аналіз динаміки грошового ринку в Україні за 2008 – 2018 рр.....	147
Мившук Ю.І., Самотоєнкова О.В. Статистичний аналіз рівня доходів населення України.....	155
Рубель Г.А., Самотоєнкова О.В. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.....	163
Любович А.А., Милашко О.Г. Партнерство України з Францією: статистичний аспект	171
Бурлаєва В.С., Милашко О.Г. Партнерство України з Німеччиною. Статистичний аспект.....	180
Унтілов В.В., Милашко О.Г. Партнерство України з Великою Британією. Статистичний аспект	185
Богомаз О.О., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз використання інтернету в Україні	193
Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Порівняльний аналіз освіти в Україні та деяких країнах світу	198
Манєва К.П., Ольвінська Ю.О. Вплив інтернету на людський розвиток.....	207
Стародубцева Т.В., Ольвінська Ю.О. Вплив корупції на людський розвиток	212
Воскобойнік І.І., Вітківська К.В. Використання вибірових обстежень у соціальної статистиці	217

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ ЗА 2010 – 2018 РОКИ

Абалмасова М. П.¹, Готліб І. Г.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Абалмасова М. П., Готліб І. Г. Статистичний аналіз заробітної плати в Україні за 2010-2018 роки. У статті обґрунтована необхідність дослідження сучасних проблем оплати праці в Україні. Розглянуто зміну індексів інфляції та реальної заробітної плати, проведено порівняння темпів зростання або зниження номінальної та реальної заробітної плати. Наведено докладний аналіз номінальної заробітної плати за статтю та за видами економічної діяльності у 2017 році. Розроблено прогноз середньомісячної номінальної заробітної плати на 3 найближчі роки.

Ключові слова: номінальна заробітна плата, середньомісячна заробітна плата, фонд оплати праці, індекс інфляції, заборгованість.

Abalmasova M. P., Gotlib I. G. Statistical analysis of wages in Ukraine for 2010-2018. The article substantiates the need to study modern problems of wages in Ukraine. The change of inflation indices and real wages is considered, the rates of growth or decrease of nominal and real wages are compared. A detailed analysis of nominal wages by gender and by economic activity in 2017 is given. A forecast of the average monthly nominal wage for the next 3 years has been developed.

Keywords: nominal wages, average monthly wages, payroll, inflation index, debt.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Абалмасова, М. П. Статистичний аналіз заробітної плати в Україні за 2010 – 2018 роки [Текст] / М. П. Абалмасова, І. Г. Готліб // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 36 – 44.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема оплати праці є однією з найважливіших проблем української економіки на сьогоднішній день, адже заробітна плата є головною складовою доходів населення, основою життєдіяльності працівників, а звідси й найбільш потужним стимулом підвищення продуктивності праці. Рівень життя всіх працівників, а також їх родин, залежить в основному від рівня оплати праці та механізму її виплати. Але саме механізми формування та регулювання заробітної плати серед усіх чинників теорії праці розроблені

найменше.

Також найбільшою соціальною проблемою в Україні є велика різниця між високою вартістю життя і низьким рівнем оплати праці. За рівнем оплати праці Україна залишається на останньому місці серед країн СНД та Європи. За цим показником нас давно випереджає Молдова та навіть деякі африканські країни. Провідне місце серед проблем у сфері оплати праці належить низькій частці витрат на робочу силу, які входять в собівартість виробництва продукції, та оплати праці найманої праці в структурі ВВП.

Аналіз дослідження і публікацій останніх років. Проблема оплати праці та мотивації робітників присвячені дослідження низки відомих вітчизняних учених-економістів: В. Антонюк, С. Бандур, А. Базилюк, В. Близнюк, Д. Богиня, В.Брич, О. Грішнова, В. Данюк, О. Дороніна, А. Колот, Г. Куліков, Н. Лук'янченко, В. Лагутін, Е. Лібанова, Л. Лісогор, Н. Рубльова та інші. Проте потребує подальшого дослідження питання повноти виконання заробітною платою її основних соціальних і економічних функцій. Але потребують подальших досліджень питання статистичного оцінювання рівня заробітної плати в різних аспектах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогоднішній день більш детального аналізу потребує оплата праці, оскільки в Україні вона не виконує свого функціонального призначення, особливо в аграрному секторі, де рівень її найнижчий. Тому дослідження динаміки рівня заробітної плати в Україні в контексті виконання нею своїх функцій є актуальним.

Метою роботи є статистичний аналіз заробітної плати в Україні.

Виклад основного матеріалу. Заробітна плата – це основна частина коштів, що спрямовуються на споживання, яка є частиною доходу, залежною від кінцевих результатів роботи колективу і розподіляється між робітниками відповідно до кількості і якості витраченої праці, реальним трудовим внеском кожного і розміром вкладеного капіталу. У розгляді сутності заробітної плати намітилися, в основному, два підходи: соціально-правовий (нормативний) і економічний [1].

Для більш детального аналізу оплати праці в Україні використовуємо такий макроекономічний показник, як середня заробітна плата. Цей показник вираховується як середнє арифметичне значення заробітних плат певної групи працівників (наприклад, по підприємству, по галузі, по регіону). Тобто, середня заробітна плата по підприємству, установі – це економічний показник, який характеризує розмір нарахованої заробітної плати, що припадає на одного працівника підприємства, організації. Він визначається поділом загальної суми нарахованої заробітної плати на середню чисельність працівників [2].

На рис. 1 спостерігається тенденція до підвищення рівня середньомісячної номінальної заробітної плати в цілому по Україні.

Проте, це зростання поки що не перевищує темпів зростання інфляції в країні.

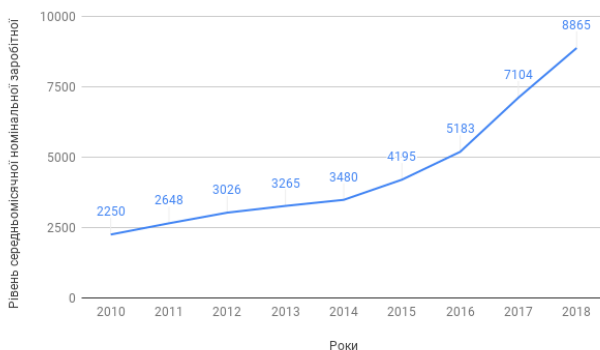

Рис. 1 Динаміка рівня середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників в Україні в цілому за 2010-2018 рр.

Наводимо глобальний графік з динамікою зміни індексів інфляції та реальної зарплати в Україні за останні роки (зростаючим підсумком) [3]:

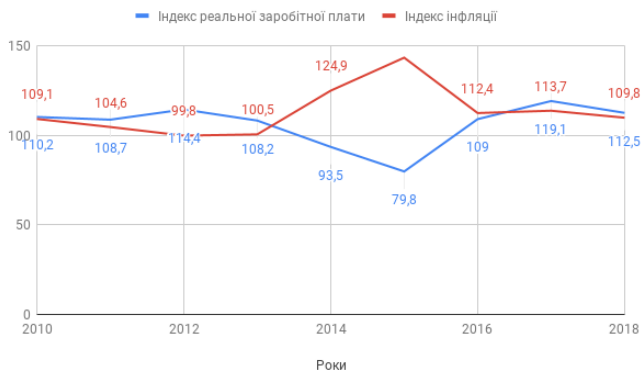

Рис. 2 Динаміка індексів реальної заробітної плати та інфляції за 2010-2018 рр.

Видно, що після 2014 року ці індекси рішуче розійшлися в різні боки, хоча в нормі індекс реальної зарплати повинен коливатися десь в межах, близьких до 100%, бажано з невеликим перевищенням. Втім, зараз ситуація дещо нормалізується.

Проаналізуємо темпи зростання або зниження номінальної та реальної заробітної плати за період 2010-2018 рр.

У 2017 році порівняно з 2016 роком індекс реальної заробітної плати в середньому становив 119,1%, а за січень–грудень (грудень

2017р. до грудня 2016р.) він склав 118,9%. У 2018 році порівняно з 2017 році він зменшився і складав вже 112,5%.

Таблиця 1

Темпи зростання/зниження номінальної та реальної заробітної плати з 2010 по 2018 рр.

Роки	Номінальна заробітна плата		Реальна заробітна плата	
	До попереднього року	Грудень до грудня попереднього року	До попереднього року	Грудень до грудня попереднього року
2010	117,6	117,9	110,2	110,5
2011	117,7	116,2	108,7	111,0
2012	114,8	110,5	114,4	111,1
2013	107,9	107,2	108,2	106,7
2014	106,0	110,4	93,5	86,4
2015	120,5	130,4	79,8	90,1
2016	123,6	123,8	109,0	111,6
2017	137,1	135,5	119,1	118,9
2018	124,8	120,5	112,5	109,7

У грудні 2018 року порівняно з груднем 2017 року він склав 109,7%. Зменшення індексу склало 9,2%.

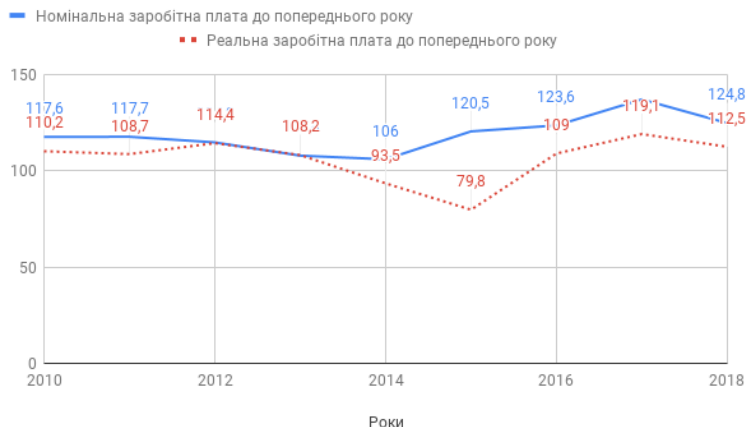

Рис. 3 Динаміка темпів зростання/зниження номінальної та реальної заробітної плати штатних працівників в Україні в цілому за 2010-2018 рр.

Проведемо аналіз номінальної заробітної плати за статтю та за видами економічної діяльності у 2017 році в Україні. Найбільш оплачуваними в Україні у 2017р. були працівники авіаційного транспорту, фінансової та страхової діяльності, інформації та телекомунікацій,

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

професійної, наукової та технічної діяльності, а серед промислових видів діяльності – працюючі на підприємствах із виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, добування кам'яного та бурого вугілля.

Таблиця 2

Номинальна заробітна плата штатних працівників за статтю за видами економічної діяльності у 2017 році

Вид економічної діяльності	Середньомісячна заробітна плата штатних працівників, грн		Співвідношення заробітної плати жінок і чоловіків, %
	жінок	чоловіків	
Усього	6321	8021	78,8
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	5247	6382	82,2
з них сільське господарство	5040	6077	82,9
Промисловість	6372	8356	76,3
Будівництво	5899	6333	93,2
Оптова та розрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	6674	8621	77,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	6418	8409	76,3
діяльність у сфері транспорту	7527	8031	93,7
складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	7498	8910	84,2
поштова та кур'єрська діяльність	3516	5818	60,4
Тимчасове розміщування й організація харчування	4744	5477	86,6
Інформація та телекомунікації	10535	13160	80,1
Фінансова та страхова діяльність	10910	16930	64,4
Операції з нерухомим майном	5668	6141	92,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	9267	10893	85,1
з неї наукові дослідження та розробки	7395	8990	82,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	5570	5583	99,8
Державне управління та оборона; обов'язкове соціальне страхування	9132	9816	93,0
Освіта	5794	6076	95,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4880	5416	90,1
з них охорона здоров'я	4925	5466	90,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	5408	9078	59,6
з них діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваг	5399	6555	82,4
Функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури	5408	5665	92,5
Надання інших видів послуг	5876	7127	82,5

Також найбільш оплачуваними були працівники державного

управління та оборони і обов'язкового соціального страхування.

Разом із тим рівень оплати праці в закладах охорони здоров'я залишався майже на третину нижчим за середній показник по економіці, в освіті – на 17,5% менше. Також значно нижчою була заробітна плата працівників поштової та кур'єрської діяльності, тимчасового розміщування й організації харчування, функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури. Співвідношення рівня оплати праці в зазначених видах діяльності із середнім по економіці не перевищувало 77%.

Заробітна плата жінок у середньому по економіці країни була на 1700 грн або на 21,2% нижчою за відповідний показник у чоловіків. У 2017 році порівняно з 2016 роком ця різниця зменшилася на 4,2%, оскільки у 2016 році заробітна плата жінок була нижчою на 25,4%, ніж у чоловіків. Така розбіжність спостерігалась у переважній більшості видів економічної діяльності. Водночас існує певна варіація гендерної нерівності в оплаті праці залежно від сфери діяльності. Найменша різниця у рівні оплати праці за статтю спостерігалась в діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (0,2%), функціонуванні бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури (4,5%), освіти (4,6%), діяльності у сфері транспорту (6,3%), будівництві (6,8%), державному управлінні й обороні; обов'язковому соціальному страхуванні (7,0%), операціях з нерухомим майном (7,7%). Найбільш значна різниця між середнім розміром заробітної плати жінок та чоловіків спостерігалась у сфері мистецтва, спорту, розваг та відпочинку (40,4%), поштової та кур'єрській діяльності (39,6%), фінансовій та страховій діяльності (35,6%).

Також, актуальною проблемою є збереження значних обсягів заборгованості з заробітної плати, які істотно зменшили дієвість системи забезпечення соціальних гарантій зайнятості [4, с.49].

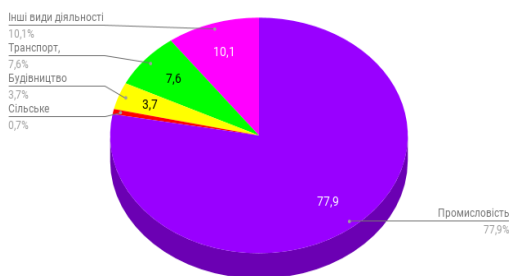

Рис. 4 Структура заборгованості з виплати заробітної плати за видами економічної діяльності на 1 січня 2018 року

Як бачимо з рис. 4 найбільша частка заборгованості з виплати заробітної плати спостерігається в промисловості та складає 77,9% від

загального розміру заборгованості в економіці. Заборгованість за іншими видами економічної діяльності складає 10,1%, у транспорті – 7,6%, у будівництві – 3,7%, а в сільському господарстві – 0,7%.

Проаналізуємо динаміку фонду оплати праці за 2017-2018 роки.

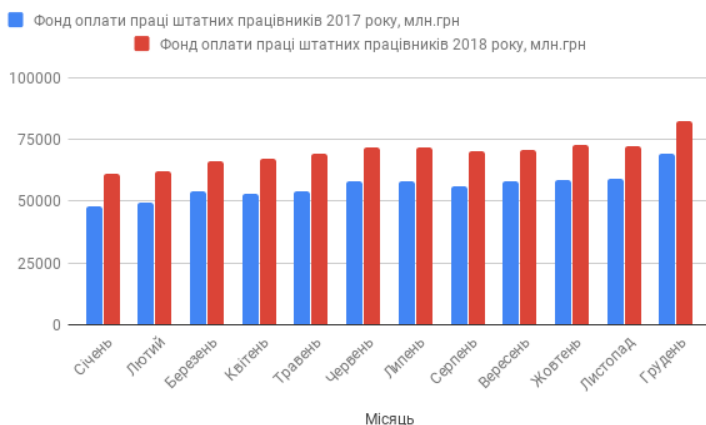

Рис. 5 Динаміка фонду оплати праці штатних працівників у 2017 та 2018 рр.

Як видно з рис. 5 у грудні 2017 року порівняно з січнем 2017 року фонд оплати праці усіх працівників збільшився на 21237,5 млн.грн або на 44,4%. У грудні 2018 року порівняно з січнем 2018 року фонд оплати праці штатних працівників збільшився на 21229,4 млн.грн або на 34,6%. Не дивлячись на те, що сам фонд оплати праці у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшився, спостерігається зниження темпу його зростання у 2018 році на 9,8%.

У січні 2019 року фонд оплати праці склав 71538,6 млн.грн, що на 10256,6 млн. грн або на 16,7% більше, ніж у січні 2018 року. Ця тенденція продовжує спостерігатися протягом першого кварталу 2019 року.

У IV кварталі 2018 року порівняно з I кварталом фонд оплати праці збільшився на 36941,4 млн.грн або на 20,1%. У тому числі, фонд основної заробітної плати зменшився на 4,2%, фонд додаткової заробітної плати збільшився на 3,3%, а розмір інших заохочувальних та компенсаційних виплат збільшився на 0,9%.

Найбільшу питому вагу в розмірі фонду оплати праці складає фонд основної заробітної плати. Його частка коливається в межах від 54,1% до 61,3%. Третину фонду оплати праці складає фонд додаткової заробітної плати – від 34,1% до 39,8%. Найменшу частку в структурі фонду мають інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Їх питома вага коливається в межах від 4,6% до 6,3%.

Визначимо тенденцію розміру середньомісячної номінальної

заробітної плати в Україні та зробимо прогноз відповідного показника. Як бачимо на рис. 6 прогнозована лінія майже співпадає з фактичними даними та спостерігається тенденція до зростання розміру середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників.

Рис. 6 Динаміка розміру середньомісячної номінальної заробітної плати в Україні у 2012-2018 рр.

Підвищення заробітної плати по економіці в цілому означає зростання фонду заробітної плати.

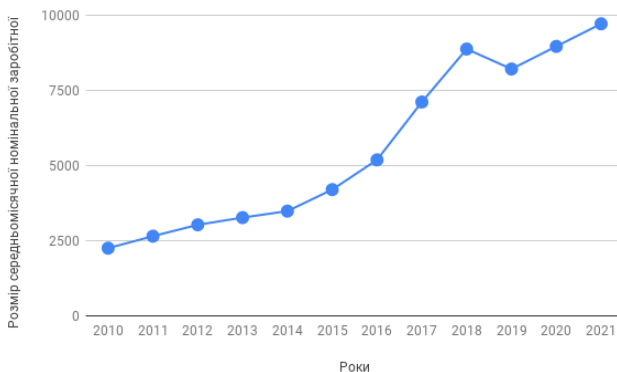

Рис. 7 Динаміка розміру середньомісячної номінальної заробітної плати за 2010-2018 рр по Україні та прогноз на 3 роки.

Як бачимо з отриманих прогнозів, тренди та тенденція до збільшення середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників збержуться в найближчі 3 роки, проте темпи зростання можуть дещо сповільнитись.

Висновки. Таким чином, неефективна та несправедлива система оподаткування та розподілу доходів є головним фактором, який впливає на низький рівень заробітної плати в Україні. Низький рівень заробітної плати не стимулює працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці. У той же час, використовуючи дешеву робочу силу, підприємці не зацікавлені підвищувати продуктивність праці, вкладаючи кошти в оновлення виробничих фондів та розвиток персоналу. Дешева робоча сила зумовлює не лише низький рівень продуктивності праці, але і низьку якість продукції, і в зв'язку з цим її не конкурентоспроможність.

Низький рівень заробітної плати є основною причиною небаченого зростання прихованого безробіття і значного зниження платоспроможного попиту населення. Таким чином, низький рівень заробітної плати є не лише наслідком, а однією з найголовніших причин тривалого перебування економіки України у кризовому стані. Через це надзвичайно актуальним стає завдання перебудова організації заробітної плати, проведення відповідної реформи з метою забезпечення поетапного підвищення заробітної плати, і створення ефективного мотиваційного механізму, який ґрунтується на поєднанні економічних стимулів і соціальних гарантій.

Не зважаючи на тенденцію середньомісячної номінальної заробітної плати до збільшення, яка також прослідковується і в короткостроковій перспективі Україні все ж таки потрібно реформування системи оплати праці. Це є найважливішим завданням і потребує якнайшвидшого здійснення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про оплату праці" // Закони України. - Т.8. — К.: Ін-т законодавства, 1997.
2. Богданова Т. І., Іванова Л. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчальний посібник – Одеса, ОДЕУ, 2010 р. – с. 380
3. Індекс інфляції в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>
4. Лісогор Л. С. Якість трудового життя: чинники впливу та напрями покращення // Демографія та соц. економіка. – 2012. - № 2. – С. 43-52.
5. Держстат України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Про соціально-економічне становище України за січень-березень 2017 року : комплексні статистичні публікації// Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm
7. Луняк І. В. Статистичний аналіз заробітної плати за організаційно-правовими формами [Електронний ресурс] / І. В. Луняк // Ефективна економіка, № 10, 2015 – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4404>
8. Статівка Н. В. Причини та наслідки зниження рівня життя населення в Україні / Н.

В. Статівка, А. О. Надточій. // Актуальні проблеми державного управління. – 2016. – №1. – С. 1–9.

9.Самотоєнкова, О. В. Економічна статистика: навчальний посібник / О. В.Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2010. – 182 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ВИПУСК 5

Частина II

Одеса

